

**ALUEELLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ
OULU**

Valeuutiset ja väärän tiedon levittäminen

Käsitteistä

Misinformaatio

- tahattomasti levitettyä väärää tietoa

Disinformaatio

- tietoisesti jaettua väärää tietoa

Valeuutiset

- uutiseksi naamioitua väärää tietoa

Miksi väärää tietoa levitetään?

- poliittinen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen
- taloudellinen hyöty
- ilkivalta tai pilailu

Miksi uskomme huijauksiin?

- Juttu tai otsikko vetoaa tunteisiin
- Sisältö sopii omaan maailmankuvaan
- Jutusta luetaan vain otsikko
- Väärä tieto tulee toistuvasti vastaan

➤ **Lue lisää taustalla vaikuttavista psykologisista mekanismeista Valheenpaljastaja-sivustolta.**

Miten väärän tiedon voi tunnistaa?

Huom!
Muista myös esim.
Googlen
käänteinen kuvahaku!

TUNNISTA VALEUTINEN

TARKISTA TAUSTAT

Tutki jutun julkaissut sivusto.
Mikä on sen tarkoitus ja kuka ylläpitäjä?

LUE KOKO JUTTU

Klikkiotsikot hämäävät.
Mikä on koko tarina?

KUKA ON TEKIJÄ?

Hae tietoa tekijästä. Onko tekijä
luotettava, onko häntä edes olemassa?

MIHIN JUTTU PERUSTUU?

Avaa linkit. Tukeeko esitetty
taustatieto tarinaa?

TARKISTA PÄIVÄMÄÄRÄ

Milloin uutinen on julkaistu?
Onko se enää ajankohtainen?

ONKO SE PILA?

Erikoinen uutinen voi olla pila.
Tarkista sivusto ja kirjoittaja.

TARKISTA ASEENTEESI

Mieti, voivatko omat ennakkoluulosi
vaikuttaa arvioosi uutisesta.

KYSY ASIANTUNTIJALTA

Kysy kirjastonhoitajalta ja tarkista
muut uutissivustot.

Käännös: Suomen kirjastoseura

Miksi väärän tiedon tunnistaminen voi olla vaikeaa? 1/2

- tieto tulee vastaan sosiaalisessa mediassa
 - sosiaalisessa mediassa kaikki linkitetty sisältö näyttää samalta
 - kun linkkiä jakavat omat kaverit, harva alkaa tutkia uutisen varsinaista lähdettä

Miksi väärän tiedon tunnistaminen voi olla vaikeaa? 2/2

- monet valeuutissivustot jäljittelevät tunnettujen uutisorganisaatioiden osoitteita, esim. Cnn.com.de tai Abcnews.com.co

Esimerkkejä netissä levinneistä huijauksista

 BBC Breaking News
@BBCNewsTonight

BREAKING: Daniel Radcliffe tests positive for coronavirus. The actor is said to be the first famous person to be publicly confirmed.

More here:

BBC News Alerts
How to add BBC News alerts to your News App
bbc.co.uk

8:00 AM · Mar 10, 2020 · [Twitter for iPhone](#)

553 Retweets 701 Likes

- Twitterissä tili nimeltä BBC Breaking News kertoi Harry Potterista tutun näyttelijän sairastuneen koronavirukseen.
- Kyseessä oli huijarin tekemä tili, ei oikea BBC:n tili.
- Lyhyessä ajassa twiittiä jaettiin laajalle ennen kuin tili poistettiin.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2020/03/14/valheenpaljastaja-tervetuloa-infodemian-aikaan-naista-merkeistatunnistat>

Koronaan liittyvää väärää tietoa levinnyt valtavasti

On väitetty, että koronavirukseen tehoaa

- saunominen
- valkaisuaineen juominen
- valkosipulin ja yrttien syöminen
- kuuma kylpy

Lisätietoa ja lähteet

Yle:n Valheenpaljastaja- sivustolta löytyy paljon tietoa ja vinkkejä erilaisten huijausten tunnistamiseen:

www.yle.fi/valheenpaljastaja

Tampereen yliopiston COMET-tutkimuskeskuksen ja Aalto-yliopiston tuottama Sisältösekaannuksen selviytymisopas:

www.sisaltosekaannus.fi

Poliittisesti sitoutumaton ja kaikille avoin faktantarkistuspalvelu:

www.faktabaari.fi

Haasio, Ari: Valheen jäljillä. Avain, 2018.

Vehkoo, Johanna: Valheenpaljastajan käsikirja. Kosmos, 2019.

Kiitokset!

OULU

Oulu Capital
of Northern
Scandinavia

Oulun kaupunginkirjasto